

Yesu Kristo -- Ḍonwu da anaa Otorofoo?

Bere a Albania nyaafawohodi, wə afe 1913, July 29, mu no, na ḋoman no nni so difoo anaa ḋhene biara. Eno nti ḋoman no sree Halim Eddine a na ḋye Turkis heneba, se ḋome di ḋoman no anim. Na Eddine nni ne mu gyedie se ḋbeyé Albaniafоo so hene, eno nti ḋopopo ne ti se ḋbeyé atom, na ḋomanfоo no nso ho pre wən yie. Dakoro, nkratoo baee se ḋheneba yi nam kwan so rekо Durasso, a na ḋye Albania ahenkuro.

Nna bi akyiri no, ḋkandifoo foforо yi beduruu animuonyam kesee mu.

Na n'afadee no ye fe na esan wо abasobоdee bebree. Na ḋware yie na na ḋse ḋhenpоn kesee bi. ḋkasae no, obiara

1

osi no aboo, ḋfirise ḋkaa se na ḋwo hо ansa na Abraham rebeba. "Enna Yudafoо no see no se: Wonnya nnii mfririnhyia aduonum, na wohunuu

Abraham? Yesu see wən se, Abraham nya mmaee no, na mewо hо. Enna wətasee aboo se wəbeto abо no, na Yesu huntae, na ḋfiri asorefie hо koe." Yohane 8:57-59

Borоfo kasaa mu no, Yesu de asemfua, "Me ne", na edii dwuma wо eha yi, na enye "Na me wо". Eyi ye abоdin a ḋkyere yen nea ḋye, ME NE amapa no. "Na Onyankopоn ka kyeree Mose se: Meara ne meara. Na ḋse: 'Meara' na asoma me mo nkyen.

ahonhommone nso firii nnipa pii mu koe, na wоteaam se: Wone Nyankopоn ba no! Na ḋteateaa wоn, wamma wоankasa, ḋfiri se wоnim se one Kristo no." Luka 4:40,41. (San

hwе Marko 5:6-8). Bible mu adansee nyinaa kyere se Yesu nnye ḋtorofoo na mmom Onyankopоn ba a onnwu da no. ḋbabunnу Maria a

onam honhom kronkron so nyinsenee abofra n'abakоsem no, ka se Yesu ye "Immanuel a aseyere ne se: Onyankopоn ne yen na ewо hо." (Mateo 1:21-23) 1 Timoty 6:14-16 ne Adiyisem 17:14 ka se Yesu te ho daa afebo na ḋye "...awuranom mu awuradene ahenfo, mu hene, ..."

2 Kor. 5:19 nso ka se, "ene se, Onyankopоn wо Kristo mu a ḋrepata twe wiase

12

5

Eyi nnye akyinnyee foforо bi. Daniel Webster, a na ḋye Amerika ni, ne nnipakuo bi redidi. Wоn nkommodie mu no, ḋkaa se ḋgyedi se Yesu Kristo ye ḋsoro Nyankopоn ba no ampa.

Wоn mu baako bisaa se; "Na nteasee ben na ewо mu se Yesu, bere korо no ara, ye Onyankopоn ba ne Onipa ba?"

Okrustoni no buaae se; "Daabi, m'adamfo, menntumi nnte ase se ḋye Nyankopоn ne onipa bere korо no ara. Na se mete ase dee a, enee na ḋnsene me. Me hia ḋsoro Agyenkwa."

Na Yesu abakоsem n'efaa ehia paa ara ni.

14

se: Wone me dəba a wosо m'ani!"

Marko 1:9-11

Mika nso hyeεbо se, Nea obefiri Betlehem aba no nni awiee. "Na wo, Bet-Lehem a ewо Efrata, wo a wosua se wobefra Yuda mpemmpem mu, wo mu ara na obi beba ama me, na wabeye Israel sodifoo no; na n'ase firi tete nterede, firi daa a enni ase nna mu." Mika 5:2

Yohane nso ka faa Yesu ho se, "Mfitiasee no, na Asem no wо hо, na Asem no ne Onyankopоn na ewо hо, na Asem no ye Onyankopоn. ḋno ara na mfitiasee no na one Onyankopоn wо hо. Enam ne so na wоyо ade nyinaa, na wоankwati no anyо biribiaro a wоyоe. Ne mu na nkwa wо, na nkwa no ne nnipa hann: Na Asem no

10

Se ḋnnye nea ḋka se ḋye a, na ḋye abususem.

Eyi nti na na Yudafoо no pe se osi No aboo. Yohane 10:31,33 ka se,

Yesu kae sa, "Me ne agya no ye baako." no, "Yudafoо no buaa no se: Enye adwuma pa nti na yerebesi wo aboo, na abususem ntira, ḋfiri se wo a woye onipa ye wo ho se Onyankopоn."

Wо eda foforо nso, Yesu kyere se ḋwo tumi se ḋde bоne firie. Marko se, "Na Yesu hunuu wоn gyidie no, csee obubuani no se: ḋba, wоde wо bоne ḋfiri wo. Na atwerefо a wоtete hо no mu binom dwendwenee wоn akoma mu se: Aden nti na oyi kasa saa? ḋka abususem. Hwan na ḋbetumi de bоne afirie, gye Onvankopоn nko ara?

3

Koto Onyankopоn! Na Yesu adansee ne adiyie honhom no." Adiyisem 19:10 (San hwе Adi. 22:9)

Nanso, mpen pii no, Yesu maa ho kwan maa nipa kotoo no. "Na wоdruu kodoо no mu no, mframa no gyae. Na wоn a wоwо kodoо no mu no ba bekotoo no se: Nyankopоn ba ne wo ampa!" (Mateo 14:32,33).

"Na wоfirii eda no ho ntem ara de ehu ne anigyees kesee tutuu mmirika se wоrekоka akyere n'asuafоo no.

Na hwе, Yesu hyiaa wоn kaa se: Me ma mo amo! Na wоba besosоo ne nan koto sree no. Enna Yesu see wоn se: Monnsuro; monkо nkоka nkyere me nuanom

7

Na ntem ara a Yesu hunuu ne honhom mu se wɔredwendwene wɔn mu saa no, ɔsee wɔn se: Aden nti na modwendwene yeinom mo akoma mu? Dee ewɔ he na eye mmere, se wɔbese obubuani no se: Wɔde wo bɔne afiri wo, anaase: Sore, fa wo kete na nante? Na sedee ebeyɔ na mobehunu se onipa ba no wɔ tumi asase so se ɔde bɔne firie nti, ɔsee obubuanin no se:” Marko 2:5-10. Yesu kaa no bio se, na ɔwɔhɔ ansa na ɔrebɔ wiase. ”Na afei, agya, fa animuonyam a mewɔ no wo nkyen ansa na wɔbɔ wiase no hye me wo ara wo nkyen!” Yohane 17:5

Ebere no mu baako dee, Yudafoɔ no bɔɔ mmɔdɛn se

4

fam ne ho, ...” Kol. 2:9 ka se, ”efiri se ɔno mu na onyameye maye nyinaa tee nipadua mu..” Filipifoo nso ka se Onyankopɔn no ara hye se yensom Yesu. ”Eno nti na Onyankopɔn nso ama no so kese, na wadom no din a ɔborɔ din nyinaa soɔ, se Yesu din mu na ɔsorofoɔ ne asase sofoɔ ne asase asefoɔ nkotodwe nyinaa nkotoɔ, na tekyerema nyinaa mpaem nka se Yesu Kristo ne Awurade mma agya Nyankopɔn animounyam.”

Filipifoo 2:9-11

Tweresem mu adansee se Yesu ye Awurade no ye pii kwa. Nanso, ɔbinom adwene bɔye wɔn nyaa se eyeden na Kristo tumi ye Onyankopɔn preko ne Onipa preko bere kɔro no ara.

13

adiyifoo no mu baako. ɔsee wɔn se: Na mo dee, mose mene hwan? Na Simon Petro buaa se: Wone Kristo no, Onyankopɔn teasefoɔ no ba! Enna Yesu bua see no se: Nhyira ne wo, Yona ba Simon, efiri se enye shonam ne mogya na eyi kyeree woɔ, ma m'agya a ɔwɔ soro no.”

Mateo 16:13-17

Onyame Agya No nso adansee Yesu nyameye nokore no ho nie. ”Na ebaa se nna no mu no, Yesu firi Nasaret a ewɔ Galilea bae, na Yohane bɔɔ no asu Yordan mu. Na ntem ara ɔfirii nsuo no mu no, shunuu se aburuburo ba ne so. Na enne bi firi soro baa

9

tiees. Wɔde nna ennum na ɔhyeɛ ne ho fā, wɔ apontoɔ akeseɛ mu kuro no nyinaa mu. Akyire yi no, nkra foforɔ firi Turkey hene hɔ, se onipa a w'aduru Durasso no ye ɔtorofoo. Oheneba Eddine daso wɔ Turkey. Oman no annye anni saa. Preko wɔkɔɔ se wɔrekobisa 'ɔhene' no ama no akyere mu a, ɔkɔ duruu ye no, na ɔkɔ dada.

Ohunuu se ne nkatanim no afiri hɔ. Nokwasem ne se, na ɔyɛ Otto White a oyi aseresem dɔm anim, na ɔsan nso se Eddine yie. Na ɔnnye ɔhene ba no koraa, na na ɔyɛ ɔtorofoo. ɔnnɛ, dodoɔ no ara susu se Yesu nnye Onyankopɔn ampa ara, na na ɔyɛ onipa treneeni ne ɔkyerekyereni Na so yeinom wom anaa efiri se ɔkɔ tu ne ho se ɔyɛ Onyankopɔn.

2

”Yesu see no se: Mene owusɔree ne nkwa:” Yohane 11:25. Yesu mu wɔ nkwa, nea ɔfiri ɔno ara ne mu, na ɔnye nea w'afem anaa w'afiri.

”Dee ɔwɔ ɔba no wɔ nkwa no.”

1 Yoh. 5:12. Kristo nyameye no ne gyidini daa nkwa awerekyekye. ”..dee ɔgye me die no se wawu mpo a, ɔbenya nkwa. Na obiara a ɔte ase na ɔgye me die no renwu da.

Wogye yei di anaa?”

Se wogye di se Yesu Kristo ne Onyankopɔn ba no, na wohunu se ɔbəgyee wo firii wo bɔne mu (Mat.

1:21) a, ɔnne ka wo bɔne kyere Onyankopɔn, na sere Yesu nkyen fasiri wɔ ne mogya no mu.

Aden na womfre no w'akoma mu enne?

15

Na Onyankopɔn ka kyereɛ Mose bio se: Sedee ka kyere Israelfoɔ no nie: Awurade, mo agyanom Nyankopɔn, Abraham Nyankopɔn, Isak Nyankopɔn ne Yakob Nyankopɔn na wasoma me mo nkyen, yei ne me din de kɔsi daa, na yei na wɔmfɑ nkae me, awɔ ntaatoasɔɔ nyinaa mu.” Eodus 3:14,15

Enti emu da hɔ pefee se Yesu gye tum se oye Onyankopɔn. Afei, wɔ tweresem mu no, Onyame nnipa anaa ɔbɔfɔɔ biara mma wɔnsom no, gye Yesu nko. Yohane yee se ɔresom ɔbɔfɔɔ bi, na osii no kwan, na ɔkaa se ɔnkoto Onyankopɔn. ”Na mehwee ne nan ase mekotoo no. Na ɔka kyereɛ me se: Hwɛ, nyɔ sa, meye w'awurakwaa ne wo nuanom a wɔkura Yesu adansee no mu bi.

6

beyɛe honam, na ɔbetenaal yen mu, na yehunuu n'animuonyam se agya no ba a ɔwo no kɔrɔ animuonyam, na adom ne nokore aye no ma.” Yohane 1:1-3, 14

Na Pɔɔlo nso, wɔ ne krataa a ɔtwere kɔmaa Timoteo no mu no, se, ”Na adee a wɔde nokɔrɔ ka se ɛso ne onyamesom pa ahuntasem no: Onyankopɔn yii ne hɔ adi honam mu, wɔbuu no bem honhom mu, ɔyii ne ho kyereɛ abɔfɔɔ, wɔkaa ne ho asem amanaman mu, wɔgye no dii ewiase, wɔfaa no kɔrɔ soro, animuonyam mu.” 1 Timoteo 3:16.

Ebia, dee ɔbema adwene asi pi, ne ahonhommɔne adansee se Yesu ye Onyankopɔn. ”Na owia retɔ no, wɔn a wɔwɔ ayarefɔɔ a nyarewa hodoɔ ha wɔn nyinaa de wɔn bree no; na ɔde ne nsa guu wɔn nyinaa so mmaako mmaako saa wɔn yadee. Na

11

8